

HET KORTSTONDIGE VERBLIJF VAN DE GEBROEDERS DE MEER TE RUMST IN DE 18DE EEUW

Het huis 'Den Hert' op de hoek van de Markt en de Peperstraat (1) werd korte tijd bewoond door de gebroeders de Meer, van 1769 tot 1775. Voor hen was dit wellicht een detail in hun leven. Voor ons is het juist daarom de moeite waard om hun verhaal te verkennen en te ontdekken hoe en waarom zij te Rumst zijn verzeild. Ze hebben er wellicht ook gewoond, want notaris Petrus Josephus Swiggers noemt hen in februari-maart 1770, ingezetenen van Rumst (2).

Wie waren deze broers?

Priester François of Franciscus Josephus de Meer en Jean Joseph Victor de Meer hebben hun roots in Nederlands-Limburg.

Figuur 1. Het kasteel van Osen rond 1900.

Hun vader, Frederik Victor de Meer, werd geboren op 24 juli 1691 te Heel (Nederlands-Limburg), mogelijk op het kasteel Osen, niet ver van Roermond. Hij was een jongere zoon van Anton Gerard van Meer en van Maria Jeronia Theresia van Rossum, kleinzoon van enerzijds Wolter van Meer, 'drossaart'(!) van het land van Valkenburg, en Anna van de Steen, en van anderzijds Jan Bernardus van Rossum en Anna Catharina Imstenraedt (3).

Op 5 augustus 1727 kocht hij de heerlijkheid van Daelenbroeck, ook in de omgeving van Roermond, voor 75.000 patacons van de erfgenamen van Rollingen. De koop ging zijn financiële draagkracht ver te boven en hij was genoodzaakt de heerlijkheid zwaar met hypotheek te belasten, echter zonder zich te voorzien van de passende toestemming van het Hof van Gelre. Meer nog, hij haalde zich de woede op de hals van hetzelfde Hof door te beweren dat de heerlijkheid geen deel uitmaakt van het hertogdom Gelre (Gelderland) en het Hof er daarom geen jurisdictie over heeft. Hij vocht dit aan tot in de hoogste gerechtelijke regionen, tot de Landvoogdes in 1736 zelf nadrukkelijk bepaalde dat Daelenbroeck op Gelders grondgebied gelegen is (4).

Frederik Victor trouwde te Kortrijk op 1 december 1730 (5) met Albertine Caroline Therese Ghislaine de la Tour Saint Quentin, geboren te Brussel op 17 december 1706 als dochter van Charles Joseph de

la Tour Saint Quentin en van Anna Maria Isabella de Coxie, afkomstig uit Mechelen. Het echtpaar vestigde zich te Mechelen, waar hun eerste twee kinderen werden geboren.

Frederik Victor volgde in 1734 zijn vader op als heer van Osen, Maasniel, Leeuwen, Herten en Merum (6), omdat zijn oudere broer Renerus Josephus voor de geestelijke staat gekozen had en kanunnik werd aan de Sint-Servaaskathedraal te Maastricht. In die periode verbleef hij op het kasteel van Daelenbroeck - wellicht in de zogenaamde 'voorburch' - waar enkele van zijn kinderen werden gedoopt in de slotkapel, o.a. hun zoon Franciscus Josephus.

Daarna, voor 1740, vertrok het gezin naar het kasteel van Moorsel (bij Aalst). Zijn echtgenote was immers - omdat ze geen broers had - erfgename van de heerlijkheid Moorsel. Ook daar werden nog twee kinderen geboren. In 1746 waren het onrustige tijden in en om Roermond. Het gezin week uit naar het rustige Aken, waar hun jongste kind werd geboren (7).

Zijn echtgenote overleed in het kasteel te Moorsel en werd er begraven op 17 februari 1754. Na het overlijden werd een staat van goed opgemaakt (8). Daarin worden zes overlevende kinderen vermeld, tussen 22 en 7 jaar oud, maar verder onderzoek wijst op het bestaan van negen kinderen (zie genealogisch schema).

Frederik Victor bleef de Gelderse leenroerigheid aanvechten. In 1748 kreeg het Hof van Gelre dan ook de opdracht om hem gerechtelijk te vervolgen en beslag te leggen op de heerlijkheid van Daelenbroeck. Hij zou zich later onderworpen hebben aan het decreet van 1736, maar zijn financiële positie bleef uitermate moeilijk. Een door de landvoogd aangestelde commissie besliste hem in 1763 onder curatele te stellen (4) en het klooster der Reguliere Kanunniken te Weert (NL) werd hem als verblijfplaats toegewezen (9). In de omgeving Roermond werd zijn oudste zoon Renerus Josephus curator voor zijn vader. Frederik Victor overleed te Weert (NL) op 1 maart 1765.

De broers in Rumst

Zijn jongste overlevende zoon, Jean Joseph Victor, volgde datzelfde jaar zijn groot tante op als heer van Moorsel. Hij was oorspronkelijk officier in het Oostenrijks leger in het regiment 'Los Rios' (10). Zijn oudere broer François was 'veldprediker' bij hetzelfde regiment, dat meestal in Ath gelegerd was ter verdediging van de stad. Het kampeerde in 1768 onder het bevel van de markies de Los Rios in de buurt van Heindonk. Wanneer Los Rios eind april 1769 na bijna een jaar aanwezigheid vertrok (11), kochten de broers De Meer op 3 april 1769 het huis 'Den Hert' te Rumst voor 2900 gulden. In de koop prijs werd ook een rente van 2400 gulden op de stad Mechelen verrekend, die zij geërfd hadden van hun moeder.

De verkopers waren Guilielmus Josephus Hoomis en zijn echtgenote Joanna Maria Bals, die het verkochten voor zichzelf en hun verwante Joanna Maria Hoebanckx (12). Het was in hun bezit gekomen als erfgenamen van de familie Bals, die al sinds 1611 eigenaar was (13).

Nauwelijks twee weken later, op 18 april 1769, kocht priester Franciscus de Meer een aangrenzend huis aan de Markt, naast het huis dat chirurgijn Peter de Clercq bewoonde. Intussen hadden de broers ook een tiental percelen land gekocht van de heer van Cannaert namens de erfgenamen Guiot (Guyot), erfgenamen van oud-drossaard van Broeckhoven.

Het domein mat meer dan 1800 roeden en situeerde zich tussen de Molen(berg)straat en de Rupel.

Het verhef van deze percelen aan de heer van Rumst, de prins de Ligne, leidde tot een hele polemiek waarbij notaris Jan Frans Mommen uit Boom werd ingeschakeld. Al dan niet om het probleem op te lossen, verkocht priester François zijn aandeel - dus de helft - in deze percelen aan zijn broer. Uitspraak over deze materie werd gedaan in december 1771, namelijk dat het leenverhef moest gebeuren.

Intussen hadden de broers vriendschapsbanden aangeknoopt met Adrianus Josephus Herry, secretaris van Rumst en drossaard van Reet en Waarloos, die het nog steeds bestaande 'Drossaardhuis' aan de

Figuur 2. De Markt te Rumst begin 20ste eeuw, gezien vanuit de Peperstraat. Het grote gebouw centraal is het Drossaardhuis. Bron: fotocollectie Rumesta.

Markt bewoonde. Priester Franciscus Josephus de Meer was op 14 december 1769 te Rumst peter bij een doopsel van een dochter van heer Adriaen Joseph Herry en diens tweede echtgenote, Joanna Henrica de Backer. Bij dit doopsel was haar zus Antonia Josepha de Backer meter (14).

aangemaand (veroordeeld) werd om het geplande huwelijk aan te gaan met Antonia Josepha (Antoinette) de Backer, gedoopt in de Onze-Lieve-Vrouwekerk te Mechelen op 12 september 1746, dochter van Petrus en Anna Maria Van Hove (15).

Het vonnis werd blijkbaar niet hardgemaakt. De heer de Meer huwde immers - vijf dagen later - te Leuven op 27 februari 1770 met de 12 jaar oudere Anna Maria Francisca de Bruyné uit Roermond, maar wonend te Leuven, dochter van Joannes Franciscus de Bruyné en Cornelia Petronella van Heyningen (16) (17). De 'bedrogen verloofde' Antonia trouwde te Rumst op 14 mei 1771 met notaris Petrus Josephus Swiggers uit Boom, een 40-jarige weduwnaar met vijf kinderen (18).

Jean Joseph Victor Ghislain de Meer verscheen op 22 februari 1770 voor de kerkelijke rechtbank van het bisdom Antwerpen, waarbij hij

Later verbleef het echtpaar de Meer - de Bruyné blijkbaar te Asse, in het huis Stas op de Markt, waar hun dochter Petronella op 5 maart 1775 gedoopt werd. Jean Joseph verkeerde toen in geldnood en moest hiervoor zelfs zijn kleren belenen (19).

Enkele weken later werd het huis 'Den Hert' verkocht aan notaris Gaspar Van den Bossche, schoonbroer van secretaris Herry. Maar het duurde nog verscheidene jaren eer de verkoop uiteindelijk juridisch rond was (20).

Jean Joseph de Meer verbleef niet vaak op zijn kasteel te Moorsel. Zo werd het kasteel voor 9 jaar verpand aan graaf Eugène Jan Baptist de Robiano, voor 250 florijnen per jaar (8).

De laatste jaren van Jean Joseph de Meer

Tijdens de Franse bezetting werden de monniken op 11 november 1796 uit de naburige abdij van Affligem verdreven door Franse soldaten. Met 140 gewapende boeren probeerde de baron van Moorsel de abdij in te nemen, maar tevergeefs. Hij kon onderduiken en met de bedoeling uit te wijken, begaf hij zich eerst naar Walem om de vervallen pachtgelden te gaan ontvangen bij zijn rentmeester. De familie de Meer bezat aldaar het goed van Bijsterveld, omtrent 25 hectaren groot, achter de pastorij gelegen. Op zondag 15 januari 1797 stapte de baron de afspanning 'in 't Gulden Hoofd' binnen aan de Rechtestraat, kort bij de kerk. Alhoewel goed vermond, werd hij herkend en verraden door de vrouw van de 'commissaire du pouvoir exécutif', Jan Baptist Lenoir. Hij was afkomstig uit Mettet (provincie Namen), marmerschilder van stiel en gehuwd met de Walemse Carolina Jacoba Van Hoogten. De Fransman Barbez, griffier van het kanton Sint-Catharina-Waver, schakelde het 13de regiment in, dat in herberg 'de Zwaen' rechtover de kerk de wacht hield, om baron de Meer te arresteren.

De baron vuurde nog met zijn pistool maar het wapen ketste. Hij werd aangehouden en na grondig verhoor overgebracht naar de gevangenis te Mechelen. 's Anderendaags werd hij, na een tweede verhoor, 's middags met een 'sjees' met een sterke macht dragonders naar Brussel vervoerd en in de Hallepoort opgesloten (21).

De baron liet een protestschrift drukken en verspreiden, maar ondanks de welsprekende verdediging van advocaat Maalarmé werd hij door de krijgsraad ter dood veroordeeld. Nog dezelfde dag, op 20 januari 1797, om vijf uur in de namiddag, volgde de terechtstelling. Te voet ging hij van de gevangenis in de Lakensepoort, begeleid door pater Corneel Smet, ook uit Moorsel, naar het Koninklijke Plein, waar hij werd gefusilleerd (22).

Jean Joseph de Meer (23), baron van Moorsel, zou een spraakgebrek hebben gehad. Dan is het toch opmerkelijk dat hij zich als militair kon waarmaken. Zijn broer François, priester, is overleden in Venray (NL) op 20 december 1811, terwijl hun oudere broer René Joseph, heer van Daelenbroeck,

overleed te Osen op 20 juni 1809. Een andere broer, Antonius, vertrokt vóór 1785 naar Spanje, waar hij huwde met een dame van Ierse afkomst. Uit dit huwelijk is er tot op de dag van vandaag in Spanje afstamming te vinden.

De familie 'de Meer' heeft een bewogen bestaan gekend, met nationale en internationale connecties (24). Het stukje 'Rumst' hebben we door deze bijdrage even willen oplichten.

Referenties

- (1) Vermeulen, L. (1996). *Schepengriffie van Rumst, uitgave 1992* (2de druk), p. 74 nr. 46.
- (2) De Loenen, T. (2003). *Notariaat Petrus Josephus Swiggers, notaris te Boom, akten 1759-1780*, p. 102 nr. 11 en 16.
- (3) <http://home.hetnet.nl/~vermeer.jan/16-valkenburg.htm>.
- (4) Gruben, R.J.W.M. (1991). *Kasteel Daelenbroeck te Herkenbosch*, p. 235 e.v.
- (5) <http://genwiki.nl/limburg/index.php?title=osen>. De bruidegom is dan 39 jaar. Of hij dan weduwnaar was, dient nog verder onderzocht te worden.
- (6) Al deze dorpjes liggen in de provincie Nederlands-Limburg in de omgeving van Roermond.
- (7) Zr. Hermana, de dochter van de heer van Daelenbroeck, zuster Theresia van Jesus, baronesse van Meer. *De Limburgse Leeuw*, 10de jaargang, nr. 3 / 4 mei-aug. 1962, p. 73 e.v.
- (8) www.geneamoorsel.be Staat van goed (van) Guisline Albertine Caroline Theresia van 6 september 1755, gravin van Latour, + Moorsel 17.2.1754., 'Overgever is Frederick Victor, baron van Meer, heer van Dalenbroucq en Moorsel. Zes kinderen: Joseph Frederick (22), François (19), Josephus (18), Joannes (15), 'jonghvrâuwe' Albertina (16) en 'jonghvrâuwe' Guillieline (7). Voogden: Norbertus Franciscus vanden Broucke en Guillaume van den Dorpe'.
- (9) <http://archieven.nl>
- (10) Hij zou ook augustijnernonnik geweest zijn in de abdij van Sint-Geertrui te Leuven. Hij zou de geestelijke stand verlaten hebben om te huwen ('wikipedia' en 'geneamoorsel') met Anna Maria Francisca de Bruyné. We betwijfelen of deze gegevens overeenstemmen met de realiteit.
- (11) Verbeeck, F. (2008). *De geschiedenis van Heindonk*, p. 100.
- (12) Vermeulen, L. (1996) *Schepengriffie van Rumst, uitgave 1992* (2de druk), p. 75 nr. 47.
- (13) Huize 'de Hert' wordt al vernoemd in 1549, zie: Verstrepen, C. (1990). *Schepengriffie van de vrijheid van Rumpst, Boom en Heyndonck, deel I 1536-1565*, p. 75.
- (14) Van Reeth, E. (1994). *Parochieregisters van Rumst, dopen 1590-1803*, p. 87.
- (15) De Brouwer, J. (s.a.). *De kerkelijke rechtspraak en haar evolutie in de bisdommen Antwerpen, Gent en Mechelen tussen 1570 en 1795*, deel II, p. 170.
- (16) Dit huwelijk wordt ook in het parochieregister van Boom vermeld. Zie: Verstrepen, C. (1988). *Parochieregisters van Boom Onze-Lieve-Vrouw, huwelijken 1693-1797*, p. 49.
- (17) De jongere zus van Anna Maria Francisca de Bruyné, nl. Quirina Petronella de Bruyné, was resp. op 1.11.1765 en op 26.1.1772 doopmeter bij andere kinderen van secretaris Adriaen Joseph Herry. Zij was op 17.8.1731 te Roermond gedoopt. Ze huwde te Vilvoorde op 5.8.1760 met Jan Emmanuel de Beckers (°Brussel Sint-Goedele), licentiaat in de medicijnen, later drossaard van Hoboken, Reet en Waarloos. Het echtpaar woonde te Boom in de Groenehofstraat en kreeg er zes kinderen. Quirina Petronella de Bruyné overleed te Boom op 7 januari 1795, 60 jaar oud.
- (18) Van Reeth, E. (1991). *Parochieregisters van Rumst, huwelijken 1590-1803*, p. 91.
- (19) Doopdatum en woonplaats meegedeeld door de heer Jacques Ockeley per mail op 13.1.2009.
- (20) Vermeulen, Leo (1996). *Schepengriffie Rumst, uitgave 1992* (2de druk), p. 116 nr. 25 en p. 86 nr. 19.
- (21) Goetstouwers, A. (1979). *Geschiedenis der vrijheid Walem*, p. 145-146.
- (22) Verleysen, W. (1985). *Moorsel*, p. 660.
- (23) Sommige bronnen op het internet gebruiken 'Jean Joseph de la Mer' als zijn naam.
- (24) Bijzonder veel dank aan Jan Hanssen uit Baarlo voor zijn schitterende hulp. Ook dank aan Marion Janssen uit Melick, Charlotte Ruijs uit Roermond, Jaak Ockeley uit Asse, Hans Vanden Bosch uit Beersel en Karina De Munter uit Leuven voor inlichtingen betreffende de families 'de Meer' en 'de Bruyne'. Veel dank aan Leo Vermeulen en Karel Swenden voor hun kritische blik.

GENEALOGISCH SCHEMA

Frederik Victor de Meer ° 24 juli 1691 te Heel (Ned.-Limb.), mogelijk op het kasteel Osen + Weert 1.3.1765

zoon van Anton Gerard 'van' Meer x Maria Jeronia Theresia van Rossum

x Kortrijk 1.12.1730

Albertine Caroline Therese Ghislaine de la Tour Saint Quentin ° 26.12.1706 Brussel St.Goedele + Moorsel

dochter van Charles Joseph de la Tour Saint Quentin x Anna Maria Isabella de Coxie 17.2.1754

waarvan:

1. Elisabeth Antonia Albertina Gislina = Mechelen St.Rombouts 21.9.1732 + voor 1754
ss Renuus Franciscus Robertus de Cassina – Anna Elisabeth de Coxie
2. Renerus Josephus Fredericus Gislenuus = Mechel. St. Petrus & Paulus 20.11.1733 + (kasteel?) Osen 20.6.1809
ss Joannes Renerus de Meer nomine de Roosen – Anna Theresia de Coxie
3. Albrecht François Jozef Ghisleen = Melick 7.3.1735 + Venray 20.12.1811 [180]
ss Ferdinandus Josephus de Negrette n. Albertus de la Tour – Maria Theresia de Negrette
Hij wordt priester en wordt in de notariaten en schepengriffies van Rumst en Boom vaak 'Franciscus Josephus' genoemd.
4. Carolus Boromeus Gerardus Gislenuus = Melick 11.3.1736 + voor 1754 (niet te Melick)
ss Wilhelmus Schmitz – Joanna Borg
5. Antoon Josephus Adriaen Ghisleen = Melick 26.6.1737 + (nog onbekend, wellicht in Spanje)
ss Reinerus de Meer – Maria Anna de Negrette
Hij huwde met Vi(n)centia Kindalan y Barnewall (Ierland) ° ca 1760 + 1807. Uit dit huwelijk zijn bekend:
  - Frederik (de Meer d'Osen) ° Vich (Spanje) 18.5.1785 + (kasteel) Osen 23.12.1869
Hij trouwde te Brussel op 16 juli 1821 met Elisabeth d'Affaytadi de Ghistelles ° Brussel 7.7.1788 + kasteel Osen, Linne 6.12.1882, dochter van Philip x Therese Antoinette van Volden de Santberg, waarvan één dochter Emilie ° 1824 + 1905.
Deze dochter was de laatste naamdrager van dit geslacht in de Nederlanden. Ze huwde in 1844 met Théodore de Geloës d'Elsloo.
(Elisabeth d'Affaytadi is weduwe van Antoine, baron (sinds 1819) Mermet ° Belfort 2.8.1775 + Montpellier 13.9.1820, 'colonel de cavalerie au service de la France', waarvan twee zonen)
  - Ramon ° Barcelona 11.1.1787 (met afstamming in Spanje)
  - Antoine de Meer ° Madrid 28.10.1792 + Moorsel 28.2.1878.
Lid van het Nationaal Congres, later volksvertegenwoordiger en nog later senator, maar ook burgemeester van Moorsel. Hij huwde in 1815 met zijn nicht Petronilla.
6. Clara Albertina = Melick 5.10.1738 + Brussel 25.5.1807
Op 28.4.1765 geprofest als kanunnikes van St.-Augustinus in het klooster van Berlaymont te Brussel.
Dit klooster was gelegen in de huidige Europese wijk in Brussel, waarnaar het Berlaymont is genoemd.
7. Jean Joseph Victor Ghisleen = Moorsel 13 mei 1740 + Brussel 20.1.1797 (gefusilleerd)
ss baron Reinerius Josephus Fredericus de Meer – (niet vermeld)
Hij volgt in 1765 zijn groottante op als heer van Moorsel. Hij trouwt te Leuven op 27.2.1770 met Anna Maria Francisca de Bruyné, gedoopt te Roermond op 14.12.1728, als dochter van Joannes Franciscus de Bruyné (Bruyne of Bruynée) en Cornelia Petronella van Heijningen. Uit dit huwelijk is te Asse een dochter Petronella geboren op 5.3.1775 (overleden te Moorsel op 17.2.1837). Na een eerste huwelijk met Jean Baptist van der Noot de Vrechem, waarvan afstamming, hertrouwde zij met haar neef, Antoine de Meer de Moorsel, voornoemd.
8. Fredericus Amandus Marie Guilliemus Gislenuus Ferdinandus = Moorsel 17 februari 1743 + idem 18.2.1743
ss R.A.D. Guilliemus van Dorne, onderpastoor van Moorsel – (niet vermeld)
9. Guilliemine = Aken 16.9.1746 + Brussel 18.4.1799
Zij werd religieuze nl. karmelietes in de Karmel van Aalst, onder de naam zuster Theresia van Jezus (Thérèse de Jésus) en kende een bewogen leven. Bron: Zr. Hermana, De dochter van de Heer van Daelenbroeck, in 'De Limburgse Leeuw', 10de jaargang nr. 3-4 mei-aug. 1962.

Harry van Hooydonk